

Waarborgen kwaliteit rechtvaardigt inbreuk op vrijheid van onderwijs

Kwaliteitszorg is een verantwoordelijkheid van de scholen zelf. Deze kwaliteitszorg moet wel aan duidelijke eisen voldoen. Wanneer de inhoudelijke kwaliteit in onvoldoende mate wordt gerealiseerd, moeten zowel de ouders als de overheid sanctie-instrumenten kunnen inzetten.

door *Jan de Vries & Martijn Willemse*

De auteurs zijn respectievelijk Tweede-Kamerlid voor het CDA en woordvoerder onderwijs en beleidsmedewerker Onderwijs van de CDA-kamerfractie

'SLECHTE SCHOLEN TOCH OPEN', ZO OPENDE het AD afgelopen zomer.¹ In dit geval betrof het particuliere scholen, waarmee de overheid geen bekostigingsrelatie heeft. Blijkbaar waren schoolbestuur en ouders ondanks het negatieve inspectieoordeel tevreden over de onderwijskwaliteit. Maar kan de overheid, ongeacht de vraag of er sprake is van bekostigd onderwijs, het tolereren dat aan scholen die de Onderwijsinspectie heeft afgekeurd, gewoon weer wordt lesgegeven? Onder de nieuwe bestuurlijke verhoudingen is de onderwijskwaliteit in de eerste plaats een zaak van de school en alle direct betrokkenen bij de school. Echter, kunnen die direct betrokkenen, in het bijzonder de ouders, wel hun rol spelen, of is de school een zaak van professionals geworden? Hoewel de CDA-fractie de vrijheid van onderwijs hoog in het vaandel heeft staan, is het de vraag welke verantwoordelijkheid de overheid heeft én moet nemen als kinderen naar scholen gaan waar de kwaliteit van het onderwijs op z'n minst discutabel is. Als de overheid verantwoordelijkheid draagt, heeft zij dan voldoende mogelijkheden om onder nieuwe bestuurlijke verhoudingen de kwaliteit van het onderwijs te waarborgen?

KWALITEITSTOEZICHT

Uiteraard moeten ouders de mogelijkheid hebben om voor hun kinderen het onderwijs te kiezen dat past bij hun levensovertuiging of pedagogische visie en waarbij hun kinderen zich veilig voelen. Zij hebben de vrijheid om daartoe een school te stichten en te kiezen. Echter, als het onderwijs op deze school uiteindelijk niet goed is voor hun kinderen, heeft de overheid dan niet een morele plicht om in te grijpen? Gaat het recht van het kind op goed onderwijs boven de keuzevrijheid van de ouders? Het antwoord op deze vragen is duidelijk: de overheid heeft de zorg en de taak, zoals artikel 23 van de Grondwet duidelijk stelt, om toezicht te houden op de

Het waarborgen van de kwaliteit is een gerechtvaardigde inbreuk op de vrijheid van onderwijs

kwaliteit van het onderwijs. Het waarborgen van de kwaliteit is dus een gerechtvaardigde inbreuk op de vrijheid van onderwijs. Met de regering zegt de CDA-fractie: 'Ieder kind heeft recht op goed onderwijs. Het is daarbij niet van belang of een leerling nu onderwijs volgt aan een

door overheid bekostigde of aan een particuliere school.'² Dat de overheid als zorg en taak heeft om toezicht te houden op de kwaliteit van onderwijs, is eigenlijk niet zo verbazingwekkend: onderwijs raakt namelijk niet alleen de persoonlijke ontwikkeling, maar de gehele samenleving. Onderwijs heeft immers als taak 'het bevorderen van de identiteitsontwikkeling of persoonsvorming van leerlingen, mede met het oog op hun (toekomstige) participatie in een democratische, multiculturele samenleving'.³ Of een stap verder, zoals minister Van der Hoeven benadrukt: '...dat leerlingen/studenten de kans krijgen hun talenten maximaal te ontplooien opdat zij en de samenleving daarvan profiteren'.⁴ Leerlingen en samenleving zullen uiteindelijk optimaal profiteren als er goed onderwijs wordt aangeboden.

Kortom, goed onderwijs is gericht op de talentontwikkeling van kinderen, houdt ook rekening met verschillen in talenten en wensen, probeert aan te sluiten op vervolgstudies en op de wensen van de arbeidsmarkt. Goed onderwijs is er ook op gericht dat leerlingen straks hun verantwoordelijkheid moeten en kunnen nemen voor de inrichting van onze samenleving. Het moet duidelijk maken dat je niet alleen leeft voor jezelf, maar altijd in verbondenheid met en in verantwoordelijkheid voor de ander. Daarom kan goed onderwijs niet zonder opvoeding en vorming: burgerschapsvorming.

* * *

Toch ligt precies hier een dilemma. De zorgplicht van de overheid betreft de toegankelijkheid, de bekostiging en de kwaliteit van het onderwijs.⁵

Maar het behoeft geen betoog dat onderwijs en opvoeding een gedeelde maatschappelijke zorg zijn, waarbij er zowel een taak ligt voor de overheid als bij de burger, de schoolbestuurder, de docent, de ouder en niet in de laatste plaats bij de leerling zelf. Het is echter de vraag waar de taak van de één (de overheid) ophoudt en die van de ander (de burger) begint.⁶

NIEUWE BESTUURLIJKE VERHOUDINGEN

De regering heeft getracht een antwoord te vinden op de vraag naar de grenzen van de verantwoordelijkheden voor onderwijs en opvoeding. In goed overleg met het onderwijsveld is onder de titel *Governance in het onderwijs* een nieuwe beleidsvisie geformuleerd voor de bestuurlijke verhoudingen in het onderwijs.⁷ De regering is van mening '...dat het onderwijs wordt "teruggegeven" aan degenen die er direct bij betrokken zijn: in de eerste plaats aan de docenten, maar ook aan de ouders, de leerlingen en andere betrokkenen in de omgeving van scholen'.⁸ De grondgedachte achter deze vernieuwing is, dat als je meer verantwoordelijkheid en autonomie bij de onderwijsinstellingen (het bestuur) legt, erop vertrouwend dat zij zich sámen met direct belanghebbenden zoals ouders en leerlingen zullen inzetten voor goed onderwijs, er ook goed onderwijs zal worden gerealiseerd. Kerngedachte van *good governance* in het onderwijs is dat de partijen die het meeste belang hebben bij onderwijs, hun invloed daarop kunnen uitoefenen op instellingsniveau.⁹ In deze gedachte past dat het schoolbestuur in de eerste plaats horizontale verantwoording aflegt aan lokale belanghebbenden als ouders, en voor het beroepsonderwijs aan bedrijven en dat de overheid een meer terughoudende regulerende rol aanneemt.

Deze beleidsvisie is niet verwonderlijk met een christendemocratische bewindspersoon op het Ministerie van Onderwijs. Hierin is het subsidiariteitsbeginsel herkenbaar, waarin het vertrekpunt de school met alle betrokkenen is.¹⁰ En dat vraagt een herordening van verantwoordelijkheden. Voor kwaliteitsbewaking geldt dat deze in gespreide verantwoordelijkheid zal moeten worden behartigd. Voor christendemocraten is zelfregulering hier het trefwoord.¹¹ Kwaliteitszorg is daarom een verantwoordelijkheid van de scholen zelf. De toezichtstaak van de overheid ontwikkelt zich van een integraal toezicht naar een proportioneel toezicht op de interne kwaliteitszorg.¹²

De introductie van *governance* in het onderwijs is een positieve ontwikkeling, die past in de ambitie tot autonomievergroting en deregulering, in het besef dat oude vormen van sturing en toezicht niet meer voldoen. Niet als doel op zichzelf, maar als middel om de kwaliteit van het onderwijs te

verhogen. Daartoe moeten alle belanghebbenden (schoolbesturen, docenten, ouders en leerlingen) natuurlijk wel in staat zijn én worden gesteld. Tegelijkertijd blijft daar de (grondwettelijke) zorgplicht van de overheid voor de kwaliteit van onderwijs. Het vinden van een nieuw evenwicht tussen de gespreide verantwoordelijkheid en de zorgplicht van de overheid, gaat niet vanzelf en is niet eenvoudig. Daarom heeft de CDA-fractie al eerder gepleit voor waarborgen om de gedeelde verantwoordelijkheid van overheid en samenleving bij opvoeding en onderwijs optimaal te laten verlopen.¹³ In dit artikel wordt ingegaan op de volgende twee aspecten:

1. Nu er meer verantwoordelijkheid bij lokale betrokkenen komt te liggen, zal de overheid moeten waarborgen dat haar toezichthoudende taak op de kwaliteit van onderwijs voldoende kan worden gehandhaafd.
2. Bij het invoeren van de *governance* zal moet worden gewaarborgd dat ouders daadwerkelijk worden betrokken bij het realiseren en bevorderen van goed onderwijs in plaats van dat dit teveel een aangelegenheid blijft van de onderwijsprofessionals.

WAARBORG I: DE TAAK VAN DE OVERHEID

Het vertrouwen dat zij, die het dichtst bij de eigen onderwijspraktijk staan, ook de verantwoordelijkheid aankunnen om samen goed onderwijs te realiseren, is een zeer goede en legitieme reden voor het invoeren van nieuwe bestuurlijke verhoudingen (*governance*) en meer zelfbestuur in het onderwijs. In de huidige onderwijspraktijk bestaat immers veel wantrouwen; op bestuurlijk niveau tussen de overheid en de onderwijsinstellingen, maar ook bij de onderwijsgeevenden en ouders.¹⁴ Dit wantrouwen leidde tot overregulering, dictaten en intensief toezicht vanuit Den Haag. Dat kwam de kwaliteit van ons onderwijs niet ten goede. Als gevolg hiervan stelde de regering dat deze vormen van sturing en toezicht niet meer voldeden om de onderwijssector in de toekomst optimaal te laten presteren. In de afgelopen kabinetsperiode zijn al veel regels geschrapt. Tegelijkertijd dienden nieuwe vormen van sturing te worden gezocht. Echter, bij nieuwe vormen van sturing, waarbij de overheid een meer terughoudende positie gaat innemen en vooral verantwoordelijk wordt voor het functioneren en presteren van het onderwijsstelsel, en waarbij schoolbesturen in de eerste plaats verantwoording gaan afleggen aan direct belanghebbenden (ouders), zal gewaarborgd moeten worden dat de overheid haar taak — toezien op de kwaliteit van het onderwijs — goed zal kunnen blijven vervullen. Dit is immers niet alleen belangrijk vanuit een maatschappelijke plicht, maar ook om het vertrouwen, dat door deze nieuwe bestuurlijke verhoudingen opnieuw wordt opgebouwd, niet te beschamen. De regering kiest daarbij

voor veelbelovende maatregelen als proportioneel toezicht, risicoanalyses, een lerende aanpak, het stimuleren van een systeem van *checks and balances* en het vergelijkbaar maken van de leerprestaties. De CDA-fractie is van mening dat, om in het verlengde van deze maatregelen te waarborgen dat het vertrouwen van de maatschappij, de onderwijsinstellingen en in het bijzonder van de ouders niet zal worden geschaad, ze kritisch moet blijven nadenken over de risico's van de maatregelen. Is het bijvoorbeeld niet te optimistisch om te veronderstellen dat het zelflerend en zelfcorrigerend vermogen groot genoeg is wanneer er slecht wordt gepresteerd? Leren scholen door een vergelijking met andere scholen en van *good practices*? Zijn de prestatiegegevens compleet, inzichtelijk, vergelijkbaar en doen ze in voldoende mate recht aan de werkelijkheid? En is het interne toezicht voldoende onafhankelijk? Van de overheid mag worden verwacht een oordeel te geven over de interne kwaliteitszorg en scholen te ondersteunen in het opzetten daarvan. Maar jarenlange investeringen ten spijt, blijkt nog steeds dat een groot deel van de scholen zijn interne kwaliteitszorg niet op orde heeft. Tot dat moment geldt dat er sprake is van proportioneel toezicht. Scholen die hun kwaliteitszorg niet op orde hebben, krijgen met integraal en intensief toezicht van de Onderwijsinspectie te maken. Daarbij is geen compromis mogelijk.

De (grondwettelijke) zorgplicht vraagt echter dat de overheid in alle gevallen de vinger aan de pols blijft houden. Horizontale verantwoording vervangt niet volledig de verticale verantwoording. Over de onderwijskwaliteit zullen scholen aan de overheid verantwoording moeten blijven afleggen. Niet voor niets bepleit het Verkiezingsprogramma 2006 een verplichte eindtoets in het basisonderwijs, waardoor niet alleen scholen en ouders goede keuzes kunnen maken, maar ook de Onderwijsinspectie kan beoordelen of de kerndoelen worden gehaald. Sturen op kwaliteit door een verplichte eindtoets heeft echter ook nadelen. Zo waarschuwt de Onderwijsraad voor een (te) sterk accent op toetsen, gedemotiveerde leraren, een afname van samenwerkingsbereidheid tussen scholen, een toename van populatieschommelingen en zelfs voor segregatie als gevolg van een 'witte vlucht'.¹⁵ Daarom zullen scholen zich niet alleen moeten verantwoorden over hun kwantitatief meetbare resultaten, zoals de Cito-scores. Kwaliteit van het onderwijs betreft meer, want onderwijs is geen product van de lopende band. Het gaat ook om het pedagogische klimaat binnen de school, de plek die de school in de buurt inneemt en de vraag wat de school doet aan waardeoverdracht. De overheid dient daarom helder te zijn welke opbrengsten ze van scholen verwacht. Er mag geen misverstand bestaan over de doelen die de overheid nastreeft. Het gaat daarbij niet alleen om leeropbrengsten in de vorm van kerndoelen en eindtermen, maar ook om

maatschappelijke doelen voor de meest relevante gebieden, zoals die van burgerschap, waardeoverdracht en de rol van de school in de lokale samenleving. De CDA-fractie pleit voor een ontwikkeling van deze doelen in samenspraak met het veld. Naast de doelen die de overheid heeft geformuleerd, kunnen scholen in samenspraak met hun belanghebbenden ook hun eigen maatschappelijke doelen formuleren. Daarin kunnen zij zich onderscheiden en hun specifieke identiteit tot uitdrukking brengen. Bovendien biedt dit scholen de mogelijkheid om samen met ouders en andere belanghebbenden de dialoog aan te gaan over de taken bij de opvoeding. Wanneer al deze doelen zijn geformuleerd, weten ouders, leerlingen, bedrijven en andere belanghebbenden waarop zij de school en elkaar mogen aanspreken. *Governance* in het onderwijs krijgt zo ook inhoud.

* * *

Wanneer de inhoudelijke kwaliteit in onvoldoende mate wordt gerealiseerd, moeten zowel belanghebbenden als de overheid een correctie- of zelfs sanctie-instrumentarium kunnen inzetten. Daarin is verbetering mogelijk en nodig. Belanghebbende ouders kunnen nu veelal niet meer dan hun zorgen over de kwaliteit aan de orde stellen in de medezeggenschaps-

raad, of een klacht indienen bij een klachtencommissie. Wanneer er echter werkelijk sprake is van wanbestuur bij het schoolbestuur, waardoor de onderwijskwaliteit of zelfs de continuïteit van de school in het geding is, staan ouders machteloos. In navolging van belanghebbenden bij bedrijven verdient het daarom aanbeveling dat ook belanghebben-

Belanghebbenden bij de school moeten de rechter kunnen vragen een bestuursbesluit te schorsen of het schoolbestuur te ontslaan

den bij de school de rechter moeten kunnen vragen een bestuursbesluit te schorsen of het schoolbestuur te ontslaan.

Natuurlijk zullen, voordat het zover komt, de ouders de Onderwijsinspectie hebben aangesproken. Die kan besluiten tot een intensief toezicht, en wanneer dat niet mocht werken, de minister voorstellen een bevestigingssanctie op te leggen. Dit laatste is echter een ingrijpend instrument waarbij de onderwijskwaliteit nog verder in het geding zou kunnen komen. Dat is meestal niet in het belang van leerlingen, leerkrachten en ouders. Ook zou het een uitzondering moeten blijven, zoals in het recente verleden is gebleken dat de minister zonder formele bevoegdheden ingrijpt in het bestuur.¹⁶ In navolging van de Onderwijsraad bepleit de CDA-fractie voor een uitbreiding van het sanctie-instrumentarium.¹⁷ Denk hierbij aan formele waarschuwingen, boetes, een verplicht begeleidingstraject

of zelfs een tijdelijke bewindvoerder. Dat zijn stevige ingrepen, maar in het belang van de kwaliteit van het onderwijs kunnen die gerechtvaardigd zijn. Ouders behoef je daarvan niet te overtuigen.

WAARBORG 2: HET VERGROTEN VAN BETROKKENHEID VAN OUDERS

In de nieuwe bestuurlijke verhoudingen leggen schoolbesturen verantwoording af aan de direct betrokkenen, in het bijzonder de ouders. Ouders dragen daardoor mede een verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het onderwijs. Vooral in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs vraagt dat van de ouders een directe betrokkenheid die verder reikt dan de prestaties van hun eigen kinderen; een ideaal dat ook een belangrijke bijdrage kan leveren bij het realiseren van burgerschapsvorming en de school als gemeenschap.¹⁸ Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Aangezien opvoeding en onderwijs samengaan, is de betrokkenheid van ouders bij het onderwijs onontbeerlijk. Ouders zijn niet zozeer consument, maar vooral partner van de school.¹⁹ Een sterke betrokkenheid van ouders bij de school komt de kwaliteit ten goede. Toch zal moeten worden gewaarborgd dat ouders ook daadwerkelijk betrokken worden en kunnen zijn.

Dit gaat tegen de trend in, want veel ouders blijven weg van ouderavonden en rapportbesprekingen. Het vrijwilligerswerk in de school, zoals overblijven, niveaulezen en eenvoudig onderhoud, wordt uitgevoerd door steeds minder ouders. Ook vacatures in ouderraden en medezeggenschapsraden worden veelal moeizaam vervuld. We zien het fenomeen van de ‘onzichtbare ouder’ steeds groter worden, terwijl juist ouder en school partners zijn in onderwijs en opvoeding.

Wat ligt hieraan ten grondslag? Natuurlijk een algemeen fenomeen, waarbij de verantwoordelijkheid voor de opvoeding wordt overgelaten aan

professionele instellingen. Naast dit ‘afschuifgedrag’ zien we dat schoolbesturen in de afgelopen jaren onderhevig zijn geweest aan schaalvergrotingen, én professioneler zijn geworden.²⁰ Dit betekent dat de direct belanghebbenden als de ouders verder uit het zicht raken en geen directe invloed meer op het beleid (kunnen) hebben. Schoolbe-

Kwaliteitsbewaking van onderwijs moet niet exclusief een zaak worden van managers en onderwijsprofessionals

sturen worden Raden van Toezicht en de ouders worden vervangen door de professionele toezichthouders als de notaris, de accountant en het

kamerlid. De school wordt een instituut in plaats van een gemeenschap van leerlingen, ouders en leraren. Het risico bestaat dat meer autonomie bij onderwijsinstellingen erin resulteert dat de vormgeving en dus ook de kwaliteitsbewaking van onderwijs exclusief een zaak wordt voor managers en onderwijsprofessionals. Ouders zijn en voelen zich dan niet meer verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs.

De CDA-fractie is van mening dat schoolbesturen een belangrijke maatschappelijke verantwoordelijkheid hebben in het betrekken van de ouders bij de school. Er zijn inmiddels goede initiatieven ontwikkeld. Denk aan de leerlingbegeleiders, die door bijvoorbeeld huisbezoeken de verbinding tussen ouders en de school herstellen. Denk aan *parentsrooms*, waarin op een creatieve wijze met ouders wordt gesproken over onderwijsbeleid. Ook zou gedacht kunnen worden aan het opzetten van projecten als de ‘vaderweek’ om vaders meer bij het onderwijs te betrekken.²¹ Scholen kunnen de uitdaging aangaan zich te ontwikkelen tot brede scholen. Meer (buurt)activiteiten in de school kunnen de ouders de school binnenbrengen. Verder kunnen ze een intensievere samenwerking met jeugdhulpverlening, schoolmaatschappelijk werk en het welzijnswerk initiëren, waardoor de positie van de school in de gemeenschap en de relatie met én betrokkenheid van ouders wordt vergroot.

Natuurlijk kan de overheid ondersteunend werken in het betrekken van de ouders bij de school. Door bijvoorbeeld, zoals in ons verkiezingsprogramma wordt bepleit, kleinschalig onderwijs mogelijk te maken en te bevorderen. Een lagere opheffingsnorm voor bijvoorbeeld plattelandsscholen en een ruimere bekostiging van nevenvestigingen kunnen ertoe leiden dat de school als kleinschalige gemeenschap kan blijven bestaan en een spilfunctie vormt voor docenten, kinderen, ouders en de omgeving. Ook het invoeren van een fusietoets, die bijvoorbeeld op voorstel van de ouders kan leiden tot het blokkeren van een fusie, kan de betrokkenheid van ouders waarborgen. Verder zou gedacht kunnen worden aan een voordrachtsrecht voor ouders bij de vervulling van vacatures in stichtingsbesturen of raden van toezicht, en daarnaast aan een betere ondersteuning van ouders in de medezeggenschapsraden. Te denken valt aan een ambtelijk secretaris of het stimuleren van opleidingstrajecten voor leden van de medezeggenschapsraad. Ook kunnen ouders worden gestimuleerd om hun verlot of levensloopregeling in te zetten voor vrijwilligerswerk op de school van hun kinderen.

Het zou mooi zijn als schoolbesturen niet wachten op voorstellen en regels van de overheid, maar in al deze zaken zelf het initiatief nemen en zo laten zien dat zij de betrokkenheid van ouders werkelijk inhoud geven en regels achterwege kunnen blijven.

TEN SLOTTE

De kwaliteit van ons onderwijs is over het algemeen goed.²² Wie het manifest ‘Help! Het onderwijs verzuipt!’ leest, zou anders vermoeden.²³ Er zijn natuurlijk wel verbeteringen noodzakelijk. Echter, om de kwaliteit van ons onderwijs verder te versterken, moeten we niet teruggrijpen op oude sturingsmechanismen en bijvoorbeeld weer nieuwe pedagogisch-didactische dictaten opleggen, zoals de auteurs in het manifest bepleiten. De nieuwe bestuurlijke verhoudingen die de minister voorstelt, gaan uit van het vertrouwensprincipe. Vertrouwen schenken aan diegenen die met elkaar het onderwijs vorm en inhoud geven. Vertrouwen in het onderwijs door alle direct betrokkenen, vertrouwen van de overheid in onderwijsinstellingen. Kortom, vertrouwen in het kwadraat. Dat betekent niet, zoals het genoemde manifest stelt, dat het lijkt alsof de politiek haar handen af wil trekken van het onderwijs. Nee, de overheid behoudt haar grondwettelijke taak voor de kwaliteit van het onderwijs. De overheid moet de voorwaarden scheppen voor een goede horizontale verantwoording en een actieve betrokkenheid van direct belanghebbenden, in het bijzonder van de ouders. Dat begint met het stellen van duidelijke doelen voor het onderwijs en het aanspreken van scholen op het medeverantwoordelijk maken van ouders voor de inhoud en kwaliteit van het onderwijs aan hun kinderen. En mocht het ondanks de inzet van velen onverhoopt toch niet goed gaan met de onderwijskwaliteit, dan moet de overheid niet schromen in te grijpen. Daarvoor is een uitbreiding van het sanctie-instrumentarium noodzakelijk. Juist het tijdig kunnen onderkennen, beperken en adequaat aanpakken van risico’s en gebreken, zal het vertrouwen in de school en in elkaar alleen maar versterken.

Noten

1 AD, 12 augustus 2006. 2 Memorie van toelichting, wijziging leerplichtwet 1969, 2006, 30 652, p. 2. 3 Ten Dam, Wardekker, Miedema & Veugelers, 2004, <i>Pedagogisch opleiden: De pedagogische taak van de lerarenopleidingen</i>, p. 28; vgl. Willemse, 2006, <i>Waardevol opleiden. Een onderzoek naar de voorbereiding van aanstaande leraren op hun pedagogische opdracht</i>. 4 Brief aan de Tweede Kamer, <i>Voortgang good governance in het onderwijs</i>, juni, 2006, 26686, p. 1.	5 Wetenschappelijk instituut, 2002, <i>Vertrouwen in talent. Ruimte voor onderwijs met een missie</i>, p. 39. 6 In het artikel wordt een overheid beschreven die worstelt met het vinden van een goede weg om te voldoen aan haar zorg en taak: het houden van toezicht op de kwaliteit van onderwijs zonder de vrijheid van onderwijs te schenden (zie artikel 23 van de Grondwet). Zo menen leerplichtambtenaren dat de minster de scholen moeten beoordelen en al dan niet erkennen en geeft de minster aan hiervoor (nog) geen wettelijke mogelijkheden te hebben.

- Herweijer & Vogels, 2004, *Ouders over opvoeding en onderwijs*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau. Ook de Onderwijsmonitor, 2006, illustreert dat ouders van mening zijn dat overdracht van waarden en normen bij hen thuis hoort. Terwijl het aanpakken van gedragsproblemen en pestgedrag een taak is voor het onderwijs. Het is echter de vraag in hoeverre het onderwijs hiermee instemt.
- 7 Brief aan de Tweede Kamer, *Beleidsnotitie governance in het onderwijs*, juli, 2005, 27761; Brief aan de Tweede Kamer, *Voortgang good governance in het onderwijs*, juni, 2006, 26686.
- 8 Zie noot 4, p. 13.
- 9 *Governance in het onderwijs*, brief van de minister van onderwijs, 28 juni 2006 (30 183, nr. 9).
- 10 Wetenschappelijk instituut, 2002, p. 37 (zie noot 5).
- 11 A. Klink, 1991, *Christen-democratie en overheid*, p. 199.
- 12 Wetenschappelijk instituut, 2002, p. 44 (zie noot 5).
- 13 Zie kamerstuk *Governance in het onderwijs*, 30183, 6.
- 14 Zie brief aan Tweede Kamer, 2005 (noot 7); zie Herweijer & Vogels (noot 6).
- 15 Onderwijsraad, 2003, *Wat scholen toevoegen*.
- 16 Zie het ingrijpen van de minister in het SIBA-schoolbestuur, brief minister van oc&w aan de Tweede Kamer d.d. 20 april 2006 (30300 VIII, nr. 145)
- 17 Zie Onderwijsraad, 2006, *Doortastend onderwijsstoezicht*.
- 18 Zie bijvoorbeeld Vedder & Veugelers, 1999, *De pedagogische functie van het onderwijs. Waardenvormend onderwijs in een multiculturele en pluriforme samenleving*.
- 19 Wetenschappelijk instituut, 2002, p. 39 en 56 (zie noot 5).
- 20 J.M. de Vries, Bijzonder onderwijs van binnenuit bedreigd, in *Een Open Deur, de vrijheid van onderwijs in de 21^e eeuw*, redactie D.D. Both, 2004
- 21 Zie bijvoorbeeld: <http://www.dacosta-school.com/ouders>.
- 22 Zie Onderwijsverslag 2004-2005, Inspectie van het Onderwijs, 2006.
- 23 A. en M. Verbrugge, Help! Het onderwijs verzuipt!, *NRC Handelsblad* 3 juni 2006. Zie ook de iets gewijzigde versie van dit artikel in deze bundel.